

HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ THANH HÀ

NHÂN VẬT NỮ TRONG TIỂU THUYẾT
NGUYỄN ĐÌNH TÚ

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ,
VĂN HỌC VÀ VĂN HOÁ VIỆT NAM

THÁI NGUYÊN - 2018

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ THANH HÀ

**NHÂN VẬT NỮ TRONG
TIỂU THUYẾT NGUYỄN ĐÌNH TÚ**

**Ngành: Văn học Việt Nam
Mã số: 8.22.01.21**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ,
VĂN HỌC VÀ VĂN HOÁ VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Cao Thị Hảo

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các nội dung nghiên cứu và kết quả trong đề tài này là trung thực, khách quan và chưa được công bố trong bất cứ công trình nghiên cứu nào trước đây.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2018

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thanh Hà

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tôi xin được bày tỏ lòng biết ơn và sự tri ân sâu sắc tới PGS.TS Cao Thị Hảo, người đã hướng dẫn tận tình, chu đáo, đầy trách nhiệm và có những chỉ dẫn khoa học giúp tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Ban chủ nhiệm, các thầy cô giáo Khoa Ngữ văn và Phòng đào tạo Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã tham gia giảng dạy, giúp đỡ và tạo mọi điều kiện để tôi hoàn thành khóa học.

Cuối cùng tôi xin được chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè, đồng nghiệp những người đã luôn ở bên động viên, khuyến khích và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện luận văn.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2018

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thanh Hà

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	8
4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	9
5. Phương pháp nghiên cứu	9
6. Đóng góp của luận văn	10
7. Cấu trúc luận văn.....	10
NỘI DUNG	11
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ LÍ LUẬN CHUNG VÀ HÀNH TRÌNH SÁNG TÁC CỦA NGUYỄN ĐÌNH TÚ	11
1.1. Những vấn đề lí luận chung.....	11
1.1.1. Khái niệm nhân vật văn học	11
1.1.2. Vai trò của nhân vật trong tác phẩm văn học	13
1.1.3. Nhân vật trong tiểu thuyết	14
1.2. Vấn đề nữ quyền trong văn học Việt Nam hiện đại	16
1.2.1. Vấn đề nữ quyền và văn hóa xã hội thời hiện đại	16
1.2.2. Quá trình phát triển vấn đề nữ quyền trong văn học Việt Nam đương đại và tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú	18
1.3. Tiểu thuyết của Nguyễn Đình Tú trong bối cảnh tiểu thuyết Việt Nam đương đại	20
1.3.1. Khái quát chung về tiểu thuyết Việt Nam đương đại.....	20
1.3.2. Đóng góp của tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú	27

Tiểu kết chương 1	34
Chương 2: NHÂN VẬT NỮ VỚI NHỮNG KHUÔN DIỆN ĐA DẠNG TRONG TIỂU THUYẾT NGUYỄN ĐÌNH TÚ	35
2.1. Nhân vật nữ với dục vọng bá chủ thế giới ngầm.....	35
2.1.1. Con đường đến với vị trí bá chủ thế giới ngầm.....	35
2.1.2. Quyền năng của người phụ nữ trong thế giới ngầm.....	38
2.2. Người phụ nữ với khát vọng yêu và kiếm tìm hạnh phúc	42
2.3. Nhân vật nữ với hoàn cảnh sống đầy bi kịch thời hiện đại	48
2.3.1. Thiên tính nữ tiềm ẩn trong chân dung kẻ tội phạm	48
2.3.2. Quá trình đấu tranh để sinh tồn đầy bi kịch	51
2.4. Người phụ nữ bị tha hóa bởi hoàn cảnh sống.....	56
2.4.1. Những hoài nghi, vỡ mộng	56
2.4.2. Lối sống buông thả, phó mặc	62
Tiểu kết chương 2	66
Chương 3: MỘT SỐ PHƯƠNG DIỆN NGHỆ THUẬT THỂ HIỆN NHÂN VẬT NỮ TRONG TIỂU THUYẾT NGUYỄN ĐÌNH TÚ	67
3.1. Xây dựng nhân vật qua miêu tả ngoại hình và nội tâm.....	67
3.1.1. Xây dựng nhân vật qua miêu tả ngoại hình.....	67
3.1.2. Xây dựng nhân vật qua miêu tả nội tâm.....	71
3.2. Xây dựng nhân vật qua ngôn ngữ nghệ thuật.....	79
3.2.1. Ngôn ngữ thông tục, đời thường.....	79
3.2.2. Ngôn ngữ mang màu sắc sex	84
Tiểu kết chương 3	88
KẾT LUẬN.....	89
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	92

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Kết thúc cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, đất nước thống nhất bước vào giai đoạn xây dựng, phát triển trong quỹ đạo hòa bình, mở ra cho văn học những tiền đề mới nhưng cũng đem lại nhiều thách thức mới. Đó là thời kỳ con người “*không tìm được sự tĩnh lặng của cuộc sống và tâm hồn trong mỗi âm thanh tích tắc của chiếc đồng hồ thời đại*” [40, tr.61]. Để bắt nhịp, chuyển tải được cái phức tạp của sự thay đổi ấy, nền văn học Việt Nam đã có những bước chuyển mình rất mạnh mẽ được ghi nhận ở hầu hết các thể loại trong đó có tiểu thuyết. Tiểu thuyết được định nghĩa là “*Tác phẩm tự sự cỡ lớn có khả năng phản ánh hiện thực đời sống ở mọi giới hạn không gian và thời gian*” [18, tr.328]. Tiểu thuyết có khả năng khám phá cuộc sống ở nhiều chiều và nhiều khía cạnh đời tư khác nhau nên nó đi vào thượng tầng kiến trúc của văn học nghệ thuật như một xương sống vô cùng quan trọng. Tiểu thuyết chính là “*hiện thân của cái phức tạp, cái đa dạng và phong phú*” [70, tr.103]. Không ít nhà văn đặc biệt các nhà văn trẻ thế hệ 7x, 8x lựa chọn tiểu thuyết để thử nghiệm, tìm tòi và khẳng định cá tính sáng tạo của mình. Hiện nay tiểu thuyết đang được nghiên cứu dưới nhiều góc độ: đề tài, cốt truyện, ngôn ngữ... Và xu hướng tiếp cận từ phương diện nhân vật cũng mang lại nhiều khám phá thú vị đối với lĩnh vực tiểu thuyết đương đại hiện nay. Bởi qua đó, bạn đọc thấy được khuôn diện đời sống xã hội và tài năng nghệ thuật của nhà văn.

1.2. Bên cạnh thế hệ các nhà văn đã được khẳng định vai trò, vị thế vững chắc trên văn đàn, một đội ngũ các cây bút trẻ thuộc thế hệ 7x, 8x đã chấp nhận mạo hiểm, sẵn sàng thử nghiệm, làm mới tiểu thuyết ngay trong cuộc “trở dạ đau đớn” để sinh thành một loạt tiểu thuyết mới với lối viết mới, tư duy mới, cách khám phá mới. Mỗi người một vẻ, những cây bút trẻ đã tạo nên một không gian đa chiều cho văn học thời đại mới - thời kỳ hội nhập và toàn cầu hóa. Trong số các tác giả thế hệ 7x, 8x như Nguyễn Ngọc Tư, Nguyễn Ngọc Thuần, Đỗ Bích Thúy, Phong Điệp, Phạm Duy Nghĩa, Phạm Thị Hoài... Nguyễn Đình Tú nổi lên như một hiện tượng văn chương đầy triển vọng. Bốn

mười một tuổi, Nguyễn Đình Tú đã trình làng tám tiểu thuyết. Ma Văn Kháng không ngần ngại khi khẳng định Nguyễn Đình Tú là “*nhà tiểu thuyết lực lưỡng*”, “*một triển vọng đầy hứa hẹn của văn xuôi hiện nay*” [dẫn theo 24, tr.9].

Đời sống đương đại vốn rất phức tạp, điều cốt lõi là nhà văn nói được gì giữa “đồng hồ độn” ấy của cuộc sống. Không phải ngẫu nhiên mà tiểu thuyết hôm nay luôn khiến cho người ta phải suy tư, và nhiều khi nó trở thành “*Người bạn đồng hành chung thủy của con người, bảo vệ con người bằng việc thường xuyên nhắc nhở, thức tỉnh, tôn vinh những giá trị nhân văn*” [70, tr. 100]. Tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú đã “*thức tỉnh, tôn vinh những giá trị nhân văn*” từ việc đi tìm và giải mã “cái tôi bí ẩn” bằng một lối viết đầy sáng tạo và mới mẻ, thể hiện được những trải nghiệm cũng như bản lĩnh của một cây bút sớm trưởng thành khi tuổi còn rất trẻ. Với kinh nghiệm vốn có của một người học luật, từng làm việc trong Viện kiểm sát cộng với tài năng của bản thân, Nguyễn Đình Tú đã khá nhạy bén khi khám phá, thể hiện những góc khuất của đời sống xã hội và con người thời hiện đại, đề cập đến thực trạng suy thoái, băng hoại đạo đức, nhân cách của con người, đặc biệt là ở giới trẻ bằng một hướng tiếp cận mới mà như nhà văn Chu Lai nói “*không né tránh bất cứ thứ gì mà cuộc sống khuất lấp ngổn ngang đang phô bày*”. Ngụp lặn trong đồng “ngổn ngang”, “xô bò”, những góc khuất của đời sống xã hội thời kì hiện đại, Nguyễn Đình Tú tập trung khai thác các hình tượng nhân vật đặc biệt là nhân vật nữ với nhiều khuôn diện khác nhau.

1.3. Nhà văn đã thể hiện được quan niệm nghệ thuật của mình về con người thông qua thế giới nhân vật. Đồng thời giúp người đọc nhận thấy tư tưởng, tình cảm, khát vọng mà nhà văn muốn truyền tải qua tác phẩm của mình. Đọc các tiểu thuyết *Hồ sơ một tử tù* (2002), *Bên dòng Sầu Diện* (2006), *Nháp* (2007), *Phiên bản* (2009), *Kín* (2010), *Hoang tâm* (2013), *Xác phàm* (2014), *Cô mặc sầu* (2015) của Nguyễn Đình Tú, người đọc luôn bị ám ảnh bởi một thế giới nhân vật với nhiều giai tầng cứ vẫy vùng, ngụp lặn trong cái xã hội đầy rẫy những cám dỗ, những mảng tối - sáng tranh chấp, xô đẩy khiến họ luôn

bị rơi vào trạng thái mất phương hướng. Song có lẽ day dứt, ám ảnh hơn cả vẫn là các nhân vật thuộc giới nữ. Họ cũng đang phải đối diện với biết bao thử thách của cuộc sống, đề rồi “*vừa tự đập tan nát mình vỡ vụn, vừa ráng chịu đau đớn, tự tay “khâu vá” lại những mảnh vụn nát ấy cho lành lặn?*” [51]. Hầu hết, nhân vật nữ chính hay phụ trong tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú tuy thân phận, vị thế, hoàn cảnh sống... khác nhau nhưng đều mang trong mình “*bi kịch cơ bản hiện nay của tầng lớp thanh niên đô thị đương đại Việt Nam*”. Tiếp xúc với các nhân vật nữ trong tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú, người đọc như được tiếp xúc trực tiếp với mặt trái của cuộc sống hiện thực. Và nhà văn muốn truyền tải những vấn đề nóng hổi của thời đại, những vấn đề không thể dừng dung, lạnh lùng của xã hội Việt Nam cuối thế kỉ XX, đầu thế kỉ XXI, đó là “*bi kịch của giới nữ*” trước những mặt trái của cuộc sống với biết bao xô bồ, hỗn độn và cạm bẫy. Nguyễn Đình Tú đã không ngần ngại bóc trần những mảng tối trong góc khuất sâu thẳm nhất của đời sống tình cảm, tâm, sinh lí người phụ nữ để qua đó hiểu, cảm thông, trân trọng và mong muốn mọi người trong xã hội hãy có một cái nhìn khách quan, toàn diện về người phụ nữ Việt Nam trong thời kì mới.

Với những lí do nêu trên, chúng tôi lựa chọn nghiên cứu đề tài ***Nhân vật nữ trong tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú***. Qua đó góp phần khẳng định giá trị tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú đồng thời gióng lên hồi chuông cảnh báo về lối sống cho thế hệ trẻ hôm nay.

2. Lịch sử vấn đề

Vốn được học ngành luật, lại là nhà văn công tác trong quân đội cùng với sự quan sát tinh tường, phán đoán và lí giải sắc sảo, Nguyễn Đình Tú đã rèn cho mình một bản lĩnh khi viết văn. Những tiểu thuyết đầu tiên của Nguyễn Đình Tú đã thu hút nhiều sự quan tâm, chú ý của bạn đọc và giới phê bình ngay khi được công bố. Bên cạnh những ý kiến khen ngợi, đánh giá cao vẫn còn một số ý kiến chưa thực sự hài lòng với những gì mà Nguyễn Đình Tú đã mang lại cho văn học Việt Nam thời gian qua. Điều đó cũng đồng nghĩa với việc dư luận về Nguyễn Đình Tú và tiểu thuyết của anh vẫn đang rất sôi nổi. Mặc dù còn

những ý kiến trái chiều, song những bài báo, những công trình nghiên cứu về Nguyễn Đình Tú đã góp phần khẳng định chỗ đứng của nhà văn trẻ này trong đời sống văn học hiện đại. Dù tiếp cận tiểu thuyết của anh dưới góc độ nào, chúng ta cũng không thể phủ nhận ý thức tìm tòi, quá trình lao động nghệ thuật nghiêm túc, những ý tưởng ấp ủ, trau chuốt của Nguyễn Đình Tú trong quá trình cách tân tiểu thuyết Việt Nam.

Qua những lời giới thiệu tác phẩm, một số bài viết trên các trang tạp chí, website văn học, giới nghiên cứu, phê bình đã tập trung quan tâm nghiên cứu đề cập đến một số khía cạnh tiêu biểu của tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú như vấn đề thời đại mà nhà văn đặt ra trong tác phẩm, điểm nhìn trần thuật.v.v. Chẳng hạn, Trần Tố Loan trên cơ sở phân tích điểm nhìn nghệ thuật trong tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú đã kết luận: *“Tiểu thuyết của anh thường sử dụng phối hợp điểm nhìn của người kể chuyện và nhân vật. Sự phối hợp giữa ngôi kể thứ nhất (xung tôi) và thứ ba (xung hắn, thị) khiến câu chuyện linh hoạt hơn”* [38]. Nói về tiểu thuyết *Nháp*, nhà văn Chu Lai cho rằng : *“Đó là quả đấm của nhịp điệu nhanh, mạnh, hiện đại, cuồng nộ, nhịp điệu của giới trẻ toàn cầu mà trong đó ta thấy cả bóng dáng của hiphop, của blog, của thủ thuật cắt dán tinh xảo, ẩn chìm, của nói mạng và án mạng, của các pha tình dục thẳng căng, của những cảnh đời dưới đáy thô rám đến nhọn người, của các tính cách nổi hằn, nổi mụn nhưng sau đó, cái kết tựa, điều lắng lại là tình yêu, tình bạn, tình đời thao thiết nhiều khi đến yếu đuối, bịn rịn”* [33, tr.10].

Một số bài nghiên cứu đã đề cập đến thế giới nhân vật trong tiểu thuyết Nguyễn Đình Tú song mới tiếp cận ở việc nhìn nhận đánh giá khái quát chung về các nhân vật hoặc những nhận xét, đánh giá nhân vật trong một tác phẩm cụ thể. Hầu hết, các tác giả chưa đi sâu lí giải, khám phá những điểm nổi bật về hình ảnh người phụ nữ trong các tiểu thuyết của nhà văn này. Đoàn Minh Tâm có một phát hiện và nhận xét rất tinh tế về tiểu thuyết *Nháp*: *“Các nhân vật trong Nháp chỉ có hành động và hành động. Qua hành động nhân vật tự bộc lộ bản thân mình. Độc giả tùy vào trình độ tri thức, vốn sống, sự hiểu biết của*